

Si vols citar aquesta pàgina...

Actualitat literària sobre Ferran Canyameres a LletrA, la literatura catalana a internet (Universitat Oberta de Catalunya)

< <https://lletra.uoc.edu/ca/autor/ferran-canyameres> >

Ferran Canyameres

N'han dit...

[...] Reflectiu en els vostres poemes tota la diversitat d'aquella meravellosa terra a la qual tinc tant d'afecte, perquè vaig passar tots els estius de la meva infantesa a

Samalús (a la casa que és avui d'en Batista i Roca). Sabeu combinar destrament les clarors contrastades de l'aiguafort amb la fina pinzellada idíl·lica. Heu escrit alguns versos d'inoblidable música, com el que clou el sonet sobre Mas Rampinyo [...]

[Marià Manent](#), fragment d'una carta a F. Canyameres(16/12/1951)

La vostra segona obra m'ha agradat molt; potser fins i tot més que la primera. Hi ha una autèntica emoció lírica i, a més, un esbalaïdor domini de l'ofici, una riquesa de llenguatge que fa rodar el cap. En aquest sentit, és un dels llibres de versos més remarcables que he llegit darrerament. De vegades, hom es sent temptat, enmig d'un fort sentiment d'envejosa admiració, a demanar-vos mercè, car feu del vostre instrument tot el que voleu. No sabia quins poemes triar o assenyalar, perquè tots diuen el que us heu proposat, però per temperament m'inclinaria cap als metres breus. Els dedicats a [Carles Riba](#) i a [Joan Oliver](#) ("Tardor a Tagamanent" i "La Mare de Déu de la Salut") són els que em plauen més.

L'edició és magnífica, les il·lustracions són un encert. I, com tots sabem, sou tan bon prosista com poeta: quin "Pòrtic" més sobri, elegant i bonic! Verament, després de llegir-vos, ja hem de creure per sempre més, si és que n'havíem mai dubtat (i us asseguro que jo no), que "com el Vallès no hi ha res"...

[Salvador Espriu](#), fragment d'una carta a F. Canyameres (02/09/1951)

...Penso arribar el 10 de juny a París. Convindrà que ens veiem quan més aviat millor. Us portaré la maqueta, conversarem sobre els vostres poemes i canviarem impressions per a l'organització dels Jocs Florals, per a la qual, després, tindrem una reunió formal amb Quero, Durand i d'altres que us sembli escaient que hi siguin. -Penso restar 7 o 8 dies a París, i més si calgués.

La meva dona està treballant, amb mi al costat, en la traducció del penúltim poema que anirà en la tria que faig per a vós. Espero, doncs, poder-vos lliurar, com havíem convingut, el material complet...

[Josep Carner](#), fragment d'una carta a F. Canyameres (01/06/1948)

Heus ací el quart volum de l'Obra completa de Ferran Canyameres. Conté el que hi ha de més humà i de més sofert de la seva obra d'escriptor: el Diari íntim i el seu llibre-pamflet *El gran sapastre*. Entre dues obres la història viscuda, esdevinguda obra narrativa, comprèn, en concret, de 1941 a 1958. No costa gaire, però, de fer-la anar més enrera, molt més, ja que l'etopeia (o descripció del caràcter o els costums d'algú) dedicada a Puig i Ferrer comença vint anys abans, o sigui al 1921, quan Canyameres tenia vint-i-tres o vint-i-quatre anys. Els darrers escrits del *Diari* l'atrapen als seixanta, a

Si vols citar aquesta pàgina...

Actualitat literària sobre Ferran Canyameres a LletrA, la literatura catalana a internet (Universitat Oberta de Catalunya)

< <https://lletra.uoc.edu/ca/autor/ferran-canyameres> >

sis anys de la seva mort. Es tracta, doncs, d'una veritable autobiografia de més de sis-centes pàgines, imprescindible tant per conèixer l'home i la seva obra, com per a situar tot un entorn cultural, social i polític de la primera meitat del segle xx, català i europeu, centrat a França, on foren escrits tots dos llibres, llevat d'una petita part, de trenta pàgines, escrita a Barcelona durant el fosc afer del seu empresonament...

Joan Triadú, fragment del pròleg al volum IV de F. Canyameres, *Obra completa* (Barcelona, Columna, 1994).

... Canyameres es mantingué sempre fidel a la seva Terrassa familiar, i al seu estimat i enyorat Vallès. Dedicà als seus pobles i paisatges poemes i textos entranyables, no a l'estil d'una freda i documentada guia turística, sinó, com diu ell mateix, com "un romiatge sentimental". I és que una persona, per a ser autènticament universal, cal que estigui profundament arrelada en un indret concret. Sinó, es limita ser un vulgar cosmopolita...

Josep M. Ainaud de Lasarte, fragment del pròleg al volum V de F. Canyameres, *Obra completa* (Barcelona, Columna, 1995).

Ferran Canyameres, el vitalisme lletraferit

Albert Manent

Impressionava per la seva còrpora. Havia estat alt i ple, però tendia a encorbar-se i mirava amb ulls una mica esfereïts i interrogadors. Anava clenxinat cap enrera i el cap era com una testa romana. Amb els anys s'havia engreixat i la papada, en canvi, s'havia anat tornant flàccida. El seu aire era una mica abrupte i, segons com, podia semblar altiu, però en l'amistat o la tertúlia, de vegades una mica descordada, Canyameres es convertia en un *causeur* humà, extraordinari, càustic, que sabia explicar, accentuant-les amb all i pebre, les situacions que havia viscut tan intensament com de prop.

El vaig conèixer el 1950 al seu pis del carrer de Rosselló, 473, a la mateixa casa on vivia Josep Fornas. Canyameres només feia un any que tenia domicili a Barcelona i encara vivia a cavall entre la nostra capital i París. Per això m'havia dut deu mil francs que corresponien a un premi especial que jo havia guanyat als Jocs Florals de la Llengua Catalana de Perpinyà, el mateix any, amb el meu primer llibre de poemes. El despatx era espaiós i hi vaig trobar, amb aire de supervivent i la cara molt apergaminada, però tot mantenint un cert vitalisme, un dels redactors de la revista modernista *Juventut*, Frederic Pujolà i Vallès, adelerat esperantista i que també hi havia guanyat un altre premi amb el pseudònim Frederic de l'Empordà. D'entrada, Canyameres em va semblar un personatge entre taujà i retret. Tanmateix, la conversa va esvaïr qualsevol distància i ell va adoptar un aire fins i tot de protecció pels meus vint anys. Sé que l'entrevista fou el 10 de novembre, perquè conservo *L'homme de la belle époque*, biografia del fundador del "Moulin Rouge", Josep Oller, i que duu la dedicatòria "Al jove escriptor Albert Manent amb afecte" i la data que he assenyalat.

Tenia notícies de Canyameres per **Joan Triadú** i **Rafael Tasis** i perquè, un mes abans de conèixer-lo, va enviar al meu pare un llibre de poemes, *Migtemps*, una bella edició amb dibuixos d'Antoni Clavé. El de pròleg de **Joan Oliver** en traçava una precisa i graciosa semblança: "Les empreses, a les seves mans, es tornen dòcils, com enamorades que se li lliuressin. I amb una nota particular: en ell diria que s'acompleix el maridatge insòlit de l'home de programes utilitaris immediats amb l'idealista imprudent i pròdig(...) Probablement per pudor disfressa la seva desimboltura i la seva audàcia de ciutadà del món amb una certa tímidesa rústica(...) És tan bella persona que li recaria que els homes

Si vols citar aquesta pàgina...

Actualitat literària sobre Ferran Canyameres a Lletra, la literatura catalana a internet (Universitat Oberta de Catalunya)

< <https://lletra.uoc.edu/ca/autor/ferran-canyameres> >

malèvols, que segurament es compten entre els seus nombrosíssims coneguts, tinguessin motiu de passar males estones envejant-lo; i, així, procura pal·liar sempre que pot l'esclat de les seves virtuts, a risc fins i tot que algun ingenu talòs el prengui per altre". I en un paràgraf breu concreta el moll de l'os del seu tarannà: "Ja tenim, doncs, allò que sembla la medul·la de la major part dels impulsos de Ferran Canyameres: la voluntat de servir. Servir els familiars i els amics; però servir també indefectiblement una idea, un país, una cultura". A *Migtemps* podem resseguir una clara deu carneriana, intimista i descriptiva alhora, plena d'evocacions del seu Vallès, on havia nascut el 1898, concretament a la ciutat de Terrassa. El bon gust, les rimes enginyoses i gràcils, un idioma culte i popular...

Malgrat la seva passió de lletraferit vitalista, Canyameres va escriure de fet la majoria de la seva obra quan es trobava *nel mezzo del camin*, quan ja havia traspassat la carena dels quaranta i tants anys. Devorat per la bohèmia, de jove féu articles més aviat ventissos i després fou una mena d'executiu del món comercial. L'afany per deixar una obra literària perdurable és un dels signes de la vida de Ferran Canyameres.

Però la seva prehistòria literària en aquells anys de postguerra era inèdita per a nosaltres. Ens creïem que era un escriptor de vocació tardívola. Fill d'un espardenyter terrassenc, Canyameres s'hagué de guanyar la vida fent de meritori amb el pare i després com a empleat d'una tintoreria. Ell mateix explica a *La vida en pseudònim*, inclòs dins el volum pòstum de memòries, *De París, el fel i la mel*, com ben d'hora el temptà el periodisme més turbulent i mig anònim i es capbussà en la bohèmia. Escrivia sobre política, sobre literatura, farcia anècdotes, es ficava en qüestions escabroses. A *L'Esquella de la Torratxa* i a *La Campana de Gràcia* signava amb el pseudònim de "Faune Vell", i al setmanari picaresc *La Tuies*, "Faune Jove". En una altra revista mes oblidada, *L'Auca*, hi emprava el de "En Pipa". També escrivia al *Papitu*. Abrandat catalanista, Canyameres fou un dels col·laboradors del setmanari independentista *La Tralla*, sota la signatura de "Ferran d'Egara". Per grafomania i també per guanyar *l'argent de poche*, escrivia novel·les roses, sicalítiques o de poc contingut literari i s'amagava sota d'altres pseudònims: "Javier Rudo", "Jorge Piedrafuego", "Juan Frenético", "Fernando Salcedo" o "Fabián Espinoza". Perquè bona part d'aquestes novel·les eren en castellà.

Aquesta vida atzarosa i bohèmia comença abans dels vint anys i arriba fins als vint-i-cinc. Mentrestant, a mitja guerra europea, el 1917, Canyameres encetà la seva vida de rodamón i féu el salt a París. Treballà de pagès i després d'empaquetador a la llibreria Hachette. Va viure amistats traïdes, desenganys amorosos i la vida real i bigarrada de la capital. Anant pel carrer es donà a conèixer a Blasco Ibáñez, gràcies al qual d'empaquetador va passar a traductor de la casa Hachette. Des de Barcelona li escrivien [Salvat-Papasseit](#), J.M. López-Picó, Alfons Maseres i Lluís Capdevila. Fou redactor de la revista *Soi-même* i això li va permetre ampliar les seves relacions franceses. Un antic escriptor modernista, Joan Pérez-Jorba, establert de molts anys a París, el va protegir. Aleshores Canyameres va editar la revista bilingüe *Plançons*, de la qual només sortiren ben pocs números. Pérez-Jorba, entremig, el col·locà al Banco Español del Río de la Plata, que ell dirigia. Llegint les planes, de vegades fotogràfiques, d'una fabulació constant, al llibre *De París, el fel i la mel*, trobem les experiències directes d'un arborat, i de vegades desbocat, lletraferit i aventurer terrassenc. Escrit amb la perspectiva i el sedàs de moltes dècades passades, l'obra és luxuriosa de vitalisme i agradable d'estil. L'abundor i la tria dels mots i la pruija estilística el preocupaven, bé que tenia una facilitat envejable.

En aquells anys de sacsejada però fèrtil bohèmia, Ferran Canyameres s'envolà uns mesos a Tunísia com a mariner i també s'escapà una temporada a Londres. En tornar a Barcelona, el 1918, féu d'escrient i de dibuixant i, tocat pel tifus, va estar a punt de morir. Aleshores va forçar els seus

Si vols citar aquesta pàgina...

Actualitat literària sobre Ferran Canyameres a LletRA, la literatura catalana a internet (Universitat Oberta de Catalunya)

< <https://lletra.uoc.edu/ca/autor/ferran-canyameres> >

contactes literaris, pels quals tenia una mena d'assedegament. Freqüentava diverses penyes, i així feu amistat amb Opisso, "Apa", Torres-Garcia, [Rusiñol](#), Lluís Capdevila, Ignasi Iglésias, [Joaquim Ruyra](#), Francesc Pujols, Plàcid Vidal i especialment amb Joan Puig i Ferrer. Al final d'aquesta bullida literària, que es relaciona fonamentalment amb personatges -victoriosos o fracassats- del [Modernisme](#), el 1923, Canyameres fou processat per un article de caire polític. Però va tenir sort i la condemna va ésser lleu... La bohèmia fou frenètica i abassegadora i l'ajudà a fer-se amics o protectors i un bagatge cultural que no passava per la Universitat. Tanmateix, se'n fastiguejà i, reinstal·lat a Terrassa, en pocs anys el nomenaren secretari de la Cambra Oficial de Comerç i de la Indústria de la ciutat. El 1928 es casà amb Enriqueta Casals, de família humil. Aquell mateix any publicà el seu primer llibre, *Clavell de sang*, una obra de teatre menor. Havent abandonat certes formes de vida, Canyameres deixà de col·laborar en publicacions satíriques populars o minoritàries i deixà de banda els pseudònims. En canvi, en endavant trobarem la seva signatura a *Llegiu-me*, *La Nau* i *D'ací d'allà*. El càrrec de delegat de les fires internacionals de mostres li oferí en safata un viatge fàcil i remunerat. Continuava escrivint novel·les curtes, però no publicava llibres. Per això Canyameres abans de la guerra civil no era un escriptor conegut.

La guerra l'agafà a Catalunya i no hi va tenir cap protagonisme. Però, en la riuada de fugitius del 1939, Canyameres i el seu fill Jaume també hi eren. Arribats a París, els protegí un hotelier català, molt catalanista, parent d'Octavi Saltor, que es deia Fèlix Ferrer i Mestres. Joan Puig i Ferrer també li allargà la mà, però l'amistat íntima entre tots s'anà deteriorant, segons sembla, per l'acusació de Puig que Canyameres tenia relacions amb la seva amant, la famosa Mari-Estella, que surt repetidament als dotze volums de *El pelegrí apassionat*. Allò que era gairebé una amistat literària exemplar, una mena d'idil·li intel·lectual, es convertí en un odi ferotge, en una de les grans enemistats literàries de Catalunya. Puig li dedicà un volum de les seves novel·les-riu, de les de la sèrie: *La traïció de Llavaneres* (1961), per bé que el fa sortir, sota aquest pseudònim aparent, en d'altres volums. Puig, que feia servir la literatura com a catarsi i també per a les seves venjances, presenta Canyameres com una mena d'encarnació del mal. Encara veig aquest pel carrer de Petritxol, on me'l vaig topar, irat, farfollant paraules i flastomies, perquè li acabava d'arribar un exemplar del llibre puig-i-ferrerer. Canyameres estava molt trasbalsat i aprofità el moment, ja que em demostrava força confiança per dir-me que totes les històries que explicava Puig i Ferrer sobre les seves suposades traïdories eren fruit d'una obsessió malaltissa, ja que ell no amagaria una aventura amorosa més, si hi hagués algun fonament. I em confirmà que els primers anys d'exili, quan li arribà una còpia del llibre que acabava de sortir, ell n'havia escrit la rèplica, *El gran sapastre*, i n'havia dipositat un exemplar a la biblioteca de [Montserrat](#). L'obra trigà més de quinze anys a publicar-se i és una autèntica novel·la on a vegades també Canyameres s'excedeix, però no deixa de retratar els deliris i l'erotisme obsessiu del novel·lista del Camp de Tarragona. Vaig apaivagar el meu amic, el qual després m'explicava com feia patir el seu enemic enviant-li, per exemple, una auca, que havia escrit ell, molt poc polida, des de Panamà o Noruega. I com de vegades s'havia passejat davant la casa on vivia Puig i Ferrer a París perquè, com que estava segur que l'atalaiava, tindria insomni tota la nit... Val a dir que *La traïció de Llavaneres*, publicada també pòstumament, no va transcendir fora del *milieu* perquè s'havia publicat a Perpinyà i els exemplars entraven clandestinament i amb comptagotes.

Mentrestant, el polifacètic terrassenc anava escrivint i emmagatzemant originals que no sempre es podien publicar, per raons polítiques. Recordo que, coneixent la seva gràcia de periodista, li vam demanar, el 1960, una col·laboració per a *Serra d'Or* i ens va enviar una crònica, plena d'humor, sobre les relacions tempestejades entre un poeta català amb fama de *maudit* i l'escriptor, més boig que genial, Antonin Artaud.

Si vols citar aquesta pàgina...

Actualitat literària sobre Ferran Canyameres a LletrA, la literatura catalana a internet (Universitat Oberta de Catalunya)

< <https://lletra.uoc.edu/ca/autor/ferran-canyameres> >

Fent un salt enrera, trobarem que Canyameres va viure uns quants anys d'exili, mig aïllat, a Bouglainval un poblet francès, on preparà la biografia del terrassenc Josep Oller i escriví amb passió el *Diari íntim*, editat el 1972 i un dels millors dietaris de la nostra literatura moderna. Hi recull impressions vives, acolorides, de vegades monòtones, però directíssimes, amb el seu bon estil, de l'època arriscada i sense gaires esperances dels primers anys de l'exili. Hi surten els escriptors catalans refugiats, sobretot Sebastià Gasch, indecís i feble, i camperols, soldats, alemanys, el perill de la retirada i la joia de l'alliberament...

Canyameres era un home decidit i d'empreses culturals. Així va aprofitar l'exili no pas per a arraulir-se en la dissort o fer diners, sinó per sobreviure i alhora fer-se respectar (sabia molt bé el francès des de la seva joventut) i donar a conèixer a França la cultura catalana en exquisides i reduïdes edicions de bibliòfil. Ho féu a través de l'editorial Albor, que va fundar, amb dos terrassencs, els germans Ballvé, el 1942, a París. Les edicions, numerades i en paper bo, mereixen d'ésser més conegudes, i algun dia caldrà fer-ne una exposició. Entre els il·lustradors hi ha Picasso, Clavé, Rebull, Grau Sala, Martí Bas, etc. Aquests noms, tots sols, indiquen l'ampli radi d'influència i d'amistats de Canyameres.

A París el seu nom deixava rastre arreu. A l'associació Cultural Catalana, als [Jocs Florals](#) de l'exili, a *Revista de Catalunya*. Publicà una antologia, *Ofrena a París*, amb mig centenar de col·laboracions dels intel·lectuals emigrats. En repatriar-se, es va endur l'editorial Albor amb un contracte de Simenon per publicar-li en castellà, en exclusiva a la Península Ibèrica, tota l'obra. Encarregava les traduccions a amics que tenien un pressupost magre i així en sortiren un centenar...

Quan els sentits s'afinen, editat el 1959, em va ésser una revelació i hi vaig dedicar un comentari que Canyameres esperava amb pressa, perquè sentia el buit en què queien aleshores tants llibres catalans. Es tracta d'unes memòries d'infantesa, que arriben fins als dotze anys. Tenim, vaig escriure, "els primeríssims records d'un rodamón il·lustrat que, després de sadollar la seva curiositat universal es refugia en el món de la infantesa i, capbussant-s'hi com en un somni, n'extreu una gamma de figures, episodis, de tipus, de facècies, de formes de vida. Canyameres té el doble do de copsar l'espectacle i el detall minúscul, el primer viatge d'Alfons XIII a la seva ciutat i la primera anada del protagonista a Barcelona es complementen amb la petita anècdota d'un fanal tutelar o amb la relació dels estris de la farga. Els petits drames d'un minyó que aprèn de viure, les envegetes, les trapelleries els xivarris d'escaleta creixen en aquest llibre i prenen el relleu que els dona un autèntic temperament de novel·lista. La galeria de tipus és bigarrada i inacabable: el vigilant, el manxaire, l'oncle d'Amèrica, el titellaire, els vagabunds (la descripció dels quals és extraordinària), l'antiquari, el beneit, etc. Canyameres és un estilista i remou un vocabulari vastíssim. L'autor sempre està atent al matís del llenguatge, a la tria dels mots segons el personatge, l'escena, l'ambient o l'època".

Recordo que [Salvador Espriu](#) tenia una curiosa admiració per Canyameres i que a [Carles Riba](#), a les tertúlies del qual anava sense regularitat, li feia molta gràcia l'escriptor terrassenc i sobretot les seves trifulgues amb Joan Puig i Ferrer, que, segons havia llegit el mateix Riba a la premsa francesa, clavà un cop de planxa a la seva amant. Canyameres duia novel·les de Simenon al poeta perquè sabia que s'hi apassionava i, algun cop, jo li havia sentit fer un autèntic tractat filosòfic del conjunt de l'obra simenoniana, a la qual, deia, mancava metafísica.

Pel juny del 1954 Canyameres va caure en mans de la policia. Seguint una pista van trobar que diverses vegades havia dut diners de França a Joan Comorera, l'antic dirigent del PSUC, que vivia clandestinament a Barcelona. Canyameres era nacionalista, no pas comunista, i amic de tothom. La seva excessiva generositat el va perdre i li va escurçar la vida. De moment, la Brigada Político-Social

Si vols citar aquesta pàgina...

Actualitat literària sobre Ferran Canyameres a LletrA, la literatura catalana a internet (Universitat Oberta de Catalunya)

< <https://lletra.uoc.edu/ca/autor/ferran-canyameres> >

dels germans Antonio i Vicente Juan Creix es va pensar que havia agafat un gran capitost. Un pis amb tanta paperassa, tanta relació i dues mil adreces en un fitxer! Els interrogatoris foren durs, inacabables, reiteratius. Va passar-se un mes al calabós de la Via Laietana i va augmentar la inquina policíaca quan van descobrir a casa seva una "Oda a Madrid", molt barroera (potser la de Pitarra?), que es pensaren que era d'ell. Aquesta mesada llòbrega i desesperançada el va envellir molt, semblava un altre. Va fer cap a la Model, on li donaren un cert tracte de "favor". Canyameres s'hi emmotllà i es féu dur llibres i diccionaris per escriure-hi. Un oficial de presons que jo coneixia em parlava amb molt de respecte del "señor Canyameres", i el capellà de la presó, el mercedari Lahoz, li feia broma: "¡Yo la hoz y Vd. el martillo!" No tingué gaire ànim, tanmateix, per escriure més enllà de poesia i una crònica, no gaire llarga, de la seva estada a la garjola.

En sortir, al cap d'un any, publicà *Poesia secreta*, amb un pròleg de [Joan Triadú](#) i dibuixos de Picasso. Del postsimbolisme havia passat, una mica forçadament, al realisme però sense reeixir-hi gaire. Continua publicant Simenon, fins que l'editorial es va tancar, i li editaren una versió de Paul Claudel. També una curiosa semblança de Maria Sanmartí, la mare d'Antoni Clavé, del qual publica una bona biografia popular.

El 1956, mentre Canyameres anava refent-se, en el judici contra Comorer [Jocs Florals](#), tertúlies, lectures, presentacions de llibres, sopars... A Cantonigrós per la festa literària o molt habitualment a la Penya Santamaria, de la qual formava part, o a la de a el jutge militar el condemnà a dos anys. Tot i l'edat i la salut precària, va haver de reingressar a la Model i complir-hi tres mesos. La ira per tanta injustícia el devorava. Però hi treballà amb braó per distreure's. Després publicà alguns volums de narracions i de novel·les curtes, fruit de vivències personals o potser d'una imaginació fèrtil que jo diria que amb el seu realisme, gomboldat per un bon estil, són, en part, romanalles del [Modernisme](#).

Els darrers anys de la vida, Canyameres cremava les hores anant arreu. [Rafael Tasis](#). El seu anecdotari no s'acabava mai. Parlava del bon castellà de Jean Cassou, de la gran amistat amb Gaziel, de les facècies de Just Cabot o de l'estampa de Joan Tarré, famós historiador eclesiàstic, duent a coll i al metro de París un gran armari de fusta. Conservo algunes cartes de Ferran Canyameres amb una lletra molt personal, aplanada i amb cues despenjades que denoten una personalitat vigorosa.

Ferran Canyameres i Casamada, que morí d'una embòlia a la fi del 1964, era un autèntic *homenot*, del qual es conserven uns epistolaris i uns arxius ordenadíssims, que deixen l'horitzó obert per a un biògraf que inexplicablement encara no existeix.

Fins ací el meu retrat literari, "Ferran Canyameres, el vitalisme lletraferit", que vaig publicar en el meu llibre *Solc de les hores* (Barcelona, 1988).

I ara, rellegint *Quan els sentits s'afinen*, m'adono que és un llibre d'una bellesa literària immarcescible i que ens brinda una visió transfigurada del carrer, del barri i dels personatges amb els quals convisqué de petit a la seva ciutat natal. Sovint les descripcions semblen d'un costumista i fan pensar en el vuitcentista Robert Robert, però passat pel [Noucentisme](#). Al llibre hi ha moments de tendresa, d'humor equilibrat, de poesia nova, irisada. Els colors sobreixen arreu, l'evocació té sovint una qualitat fotogràfica. El llegireu sense fatiga i el lector gaudirà de les coses tant com el petit protagonista que les descobrí mentre els sentits se li desvetllaven, se li afinaven.

De París, el fel i la mel, que tan poc ressò va tenir en editar-se, és la continuació cronològica de *Quan els sentits s'afinen*. L'infant s'ha fet adolescent i crema les etapes per convertir-se en un home,

Si vols citar aquesta pàgina...

Actualitat literària sobre Ferran Canyameres a LletrA, la literatura catalana a internet (Universitat Oberta de Catalunya)

< <https://lletra.uoc.edu/ca/autor/ferran-canyameres> >

en un aventurer, enartat per la bohèmia, pels viatges i per la seducció misteriosa de París, la capital cultural d'Europa. L'obra és com un retaule del moment, el de la bullida del final de la primera guerra mundial, amb la densitat d'una ciutat cosmopolita on s'entrecruaven moltes estètiques, moltes provatures d'avantguarda i que era la Meca dels obsedits per les lletres o per les arts. *De París, el fel i la mel* ha salvat de l'oblit un feix d'informacions, de relacions literàries, d'anecdotes... A més a més, Canyameres va saber refer l'ambient que va viure amb la grandesa i la misèria dels qui, com ell, es movien en aquells verals. Escriptor de raça, Canyameres és un estilista, sense caure en el preciosisme, i a qui el mou, per sota, la deu del seu esperit de novel·lista.

Benvinguda aquesta edició d'*Obres Completes* de Ferran Canyameres perquè oferirà als lectors -i fins a alguns crítics- la possibilitat d'endinsar-se en el món d'aquest lletraferit, veure'n les dimensions literàries i plànyer-se perquè morís en plena passió per conrear més els diversos gèneres que el temptaven.

[A. Manent](#), pròleg al volum I de Ferran Canyameres, *Obra completa* (Barcelona, Columna, 1992).

Copyright text © Albert Manent. Pròleg per al I volum de Ferran Canyameres, *Obra completa*

Biografia

Montserrat Canyameres i Casals

1898 Ferran Canyameres neix a Terrassa el 23 de gener, per bé que no fou inscrit al Registre Civil fins al dia 25. Fill de Valentí, ebenista, i Teresa, que ja eren pares de quatre noies.

1909 Estudia el batxillerat a l'Escola Pia, pensionat per l'Ajuntament de Terrassa.

1913 La situació econòmica familiar el força a deixar els estudis i posar-se a treballar en el despatx del taller d'ebenisteria on el seu pare era l'encarregat.

1914 Escrivent en una tintoreria industrial. Col·labora en diverses publicacions locals, sota el pseudònim "Ferran d'Egara". És designat per a ocupar el Secretariat d'Entitats Culturals.

1916 Professor de comptabilitat en una escola nocturna.

1917 Ansiejant veure món, marxa a França, en plena guerra europea. Després d'uns mesos en una finca rural de Carcassonne, se'n va a París. A Terrassa corre el rumor que s'ha allistat com a voluntari. Estada de tres mesos a Londres, on s'instal·la amb un amic egipci. No havent aconseguit el permís de residència, torna a París i treballa en el Banco Español del Río de la Plata. Fa amistat amb artistes i escriptors francesos, i envia cròniques i col·laboracions per a diverses publicacions literàries i satíriques de Catalunya. Crea la revista *Plançons*, escrita en català i francès.

1919 Servei militar a Guadalajara.

1921 Després de la mort del seu pare, és llicenciat. Viatja a Tunis, com a mariner, en un vaixell mercant. Torna a Barcelona dos mesos i mig després. Treballa com a escriptor i de dibuixant en una

Si vols citar aquesta pàgina...

Actualitat literària sobre Ferran Canyameres a LletrA, la literatura catalana a internet (Universitat Oberta de Catalunya)

< <https://lletra.uoc.edu/ca/autor/ferran-canyameres> >

agència de publicitat. Una vegada superada una greu malaltia, el tifus, que el portà a les portes de la mort, retorna a la vida bohèmia de Barcelona: publica articles sota diversos pseudònims, es relaciona amb artistes i polítics.

1923 Processat per delictes d'impremta, recupera la llibertat mitjançant una fiança. Sense èxit, intenta passar cap a França, però ha de tornar a Barcelona, on no aconsegueix trobar feina.

Compleix vint-i-cinc anys, l'edat en què havia determinat que tornaria a casa. Es reinstal·la a Terrassa. Trenca amb la seva anterior bohèmia i és nomenat Secretari de la Cambra de Comerç i Indústria el 1924.

1928 Prometatge i casament. Rep un premi pel drama escènic *Clavell de sang*. Tradueix els *Paradisos artificials* de Baudelaire.

1932 És nomenat Delegat de les Fires Internacionals de Mostres per la II República Espanyola.

Època de freqüentació de tertúlies -[Santiago Rusiñol](#), Prudenci Bertrana, Plàcid Vidal- i diverses activitats culturals als Amics de les Arts de Terrassa. En aquesta època escriu la novel·la *Més enllà del rancor*, publicada pòstumament.

1939 El gener, s'exilia a París, acompanyat del seu fill. L'esposa i la filla romanen a Terrassa. El febrer reprèn el contacte amb Puig i Ferrer, i l'amistat que ja els unia es fa més forta i íntima. Poc després, es barallaren i Canyameres s'allunyà de París, en un poblet on va escriure *El gran sapastre*, novel·la en què passa comptes amb Puig i Ferrer i relata la seva versió de la ruptura.

1941 El mes de març, en la pau del camp, es dedica intensament a escriure. D'aquesta època són les memòries: *Quan els sentits s'afinen*, *De París, el fel i la mel* i *La vida en pseudònim*. Després escriu *L'home que volia patir*, una pintura vivíssima del París que va conèixer sota l'ocupació nazi.

1942 L'abril d'aquest any, l'esposa i la filla es reuneixen amb ell a Bouglainval. Aquí resten fins al final de la guerra. Recull material per a la biografia de Josep Oller, el terrassenc que fundà el "Moulin Rouge" i que seria publicada en francès el 1946 i en català el 1959. Conrea intensament un nou gènere: la poesia. A finals de l'any 1942, funda l'Editorial Albor, que es dedica a la publicació d'edicions de bibliòfil d'autors catalans, il·lustrades per Picasso, Clavé, Grau Sala, Martí Bas, Rebull i Pedro Flores. Acord amb l'escriptor Simenon, creador del popular comissari Maigret, per editar les seves novel·les a Barcelona, quan hi torni.

1944 Les tropes aliades entren a Bouglainval el 16 d'agost. El setembre, després de l'alliberament de París, la família es trasllada a la capital, on viurà fins el juliol de 1949.

1945 Publicació de la narració "Claror de nit", a París.

1948 L'editorial que havia fundat, Albor, dona proves de gran vitalitat. Contactes amb intel·lectuals i artistes catalans a l'exili. Aquest any, publica *Ofrena a París dels intel·lectuals catalans a l'exili*, en què hi participaren els més significatius i obtingué un gran ressò. Traduccions de Simenon, en preparació del retorn a Barcelona.

Canyameres és nomenat secretari dels [Jocs Florals](#) Catalans de París, que se celebren el mes de novembre al gran amfiteatre de la Universitat de la Sorbonne, a París. En aquest temps, és conseller

Si vols citar aquesta pàgina...

Actualitat literària sobre Ferran Canyameres a LletrA, la literatura catalana a internet (Universitat Oberta de Catalunya)

< <https://lletra.uoc.edu/ca/autor/ferran-canyameres> >

de l'associació "Cultura Catalana", col·labora a la *Revista de Catalunya* i en la redacció d'un diccionari català-francès. Viatge a Catalunya per explorar les possibilitats del retorn.

1949 A començaments d'any, lloga un pis a Barcelona. Contracte amb l'Editorial Aymà per a editar les novel·les de Simenon fins l'aparició de l'Editorial Albor. Pel juliol, la família s'estableix definitivament a Barcelona. Canyameres entén el retorn com una capitulació, però l'enyorança de Catalunya va poder més. Fa freqüents viatges a París, entre 1949 i 1954, i aprofita per portar encàrrecs i diners a famílies d'exiliats.

1952 Funda altra vegada l'Editorial Albor, associat amb un terrassenc, ubicada primerament a la Rambla de Santa Mònica.

1954 El 12 de juny és detingut per la policia, a causa de l'ajuda que prestà a Joan Comorera, aleshores secretari general del PSUC en la clandestinitat. La policia registra el seu domicili i hi troba un fitxer amb noms i adreces, que fa sospitar a la policia sobre les relacions de Canyameres. Però aviat comprovaren que Canyameres no era de cap partit polític, i que el fitxer el constituïen només adreces i noms d'amics i coneixences de l'escriptor.

Canyameres passà un mes detingut a Via Laietana, del 12 de juny al 20 de juliol, en què ingressà a la Model. L'estada als calabossos de la policia afectà profundament la seva salut. Són dies d'interrogatoris constants, de falses esperances posades en una llibertat provisional.

Finalment, és acusat del delictes de rebel·lió militar, i resta empresonat fins l'estiu de l'any 1955. Als dos mesos d'ingressar a la presó, és traslladat a la infermeria, i a la primavera següent, a l'Hospital Militar.

1955 El 16 de juny és posat en llibertat. Durant els mesos d'empresonament, la família li va fer arribar llibres i va dedicar-se a llegir i escriure. Poemes, com els aplegats en el recull *Hores de prova i retrobament*, reflecteixen l'experiència de la presó i l'efecte que causà en el cos i l'esperit de Ferran Canyameres.

Es reintegra a la vida social i cultural de Catalunya, però ara amb un estat molt delicat de salut. Pel Nadal de 1955, publica un llibre de versos, *Poesia secreta*, amb una declaració de [Joan Triadú](#) i quatre dibuixos de Picasso.

1956 La nit del 7 de març es representa, amb èxit, la versió catalana de l'obra de Paul Claudel *L'Anunciació a Maria*, en versió de Ferran Canyameres i [Joan Oliver](#), que s'edità l'any 1958. L'Editorial Albor continua editant amb penes i treballs les novel·les de Simenon i obres d'altres temàtiques, com *Vida i miracles de Santiago Rusiñol*, que Canyameres va escriure en col·laboració amb Joan Oliver. L'editorial portaria una trajectòria difícil fins la seva clausura l'any 1958.

El 12 de setembre se celebra el judici de la causa Comorera: el veredictes fou de trenta anys de presó per a Joan Comorera i dos per a Ferran Canyameres. Li quedaven tres mesos de presó per complir, i l'any 1957, després del dia de Reis, reingressà a la Model.

1957 Aprofita la segona reclusió a la presó per treballar de valent, venent l'angoixa i la indignació que sentia. A la primavera, abandona definitivament la presó.

Pocs dies després d'obtenir la llibertat, l'editorial Aymà publica *El bon assassí*, d'Anton Coolen, en

Si vols citar aquesta pàgina...

Actualitat literària sobre Ferran Canyameres a LletrA, la literatura catalana a internet (Universitat Oberta de Catalunya)

< <https://lletra.uoc.edu/ca/autor/ferran-canyameres> >

versió de Ferran Canyameres, traduïda en gran part durant la primera estada a la Model.

1958 Tancament de l'Editorial Albor. L'escriptor es decideix a no emprendre cap més aventura en el món editorial, i es concentra en la seva tasca literària. Publicació d'*El gos udolà a la mort* (premi Joan Santamaria), de *Josep Oller i la seva època* (premi de la Crítica) i de *Quan els sentits s'afinen*

1959 Redacta el llibre *El Vallès, vigor i bellesa*, que obté el premi Maspons i Camarassa. Aquest any apareix també *París en l'obra de Gaspar Miró*. En els anys següents van aparèixer altres obres de l'escriptor terrassenc: *Món, dimoni i carn*, *L'home que volia patir El misteri de Clara, Clavé, un solitari* (biografia del pintor, que era íntim amic seu). Es dedica a la confecció d'un diccionari de termes mariners, que ja feia anys que anava preparant i que li comportà una gran feina realitzada amb rigor i esforç.

Però, a poc a poc, minvava l'empenta creadora i la seva salut.

Amb la seva presència, contribueix a mantenir viu el calli de la vida cultural catalana en aquells anys difícils, i participa en les tertúlies de Gaziel, [Rafael Tasis](#) i la penya Santamaria, a més d'altres activitats.

1963 Al gener, cau malalt de pulmonia. Edició en castellà de *Josep Oller i la seva època*, sota el títol *José Oller, el hombre del Moulin Rouge* (Plaza y Janés). Prepara una biografia sobre Picasso, encarregada per l'Editorial Aedos.

Treballa en un estudi sobre la dansarina Roseta Mauri, filla de Reus, que havia triomfat i viscut a París en els primers anys del segle, fins arribar a ser la primera ballarina de l'Òpera de París.

Col·laboracions en revistes catalanes: *Serra d'Or*, *Pont*. Conferències sobre la "belle époque" i catalans que triomfaren a la capital francesa, tema que li era particularment agradable.

A la tardor, viatge a París per recollir material sobre Roseta Mauri. S'hi queda fins als voltants de Nadal. Aquest és el seu darrer viatge a París, on aprofita per visitar el seu fill i nés i els amics que encara hi romanien.

1964 Comença a ordenar tota la seva obra escrita i el seu arxiu personal: escrits inèdits, contes, epistolaris, diari íntim, documents, notes, fotografies i dibuixos. Redacta el testament, i nomena set marmessors: [Salvador Espriu](#), [Albert Manent](#), Dom Marc Taxonera (Abadia de [Montserrat](#)), Josep Fornas, Josep Vidal i Canyameres, [Rafael Tasis](#) i Montserrat Canyameres, la seva filla. Posa tota la seva literària sota llur custòdia.

A la primavera, estada a Mallorca, on li arribà notícia de la mort del seu gran amic, el periodista i escriptor Gaziel. Al retorn, firma el contracte amb Editorial Bruguera per a l'edició de dos llibres: *De París, el fel i la mel* i *La vida en pseudònim*

A començaments de l'estiu, viatge a Perpinyà.

El mes de setembre prepara una conferència sobre Pere Aldavert, personatge molt patriota i amic íntim d'[Àngel Guimerà](#), que fundà el setmanari *La Gramalla* (1870) i *El Renaixement* i *La Pàtria Catalana*. Havia de fer-ne la lectura el dia 29 de setembre, al cercle sardanista del carrer Petritxol. Però el dia 27, a la tarda, una embòlia cerebral li causà la mort en poques hores.

Si vols citar aquesta pàgina...

Actualitat literària sobre Ferran Canyameres a LletrA, la literatura catalana a internet (Universitat Oberta de Catalunya)

< <https://lletra.uoc.edu/ca/autor/ferran-canyameres> >

Copyright text © Montserrat Canyameres i Casals

Tast de textos

Text

 WEB: Antologia

La pàgina de l'AELC dedicada a l'autor recull fragments de Com el Vallès no hi ha res, El gran sapastre i Més enllà del rancor i 3 poemes de Migtemps.

http://www.escriptors.cat/autors/canyameres/pagina.php?id_sec=4172

 TXT: El Vallès vist per Josep Carner, Pere Quart i Ferran Canyameres

Fragment d'"Oda al Vallès".

https://lletra.uoc.edu/anterior/noms/fcanyameres/html_especials/fcanyameresaltres1.html

 TXT: Una traducció inèdita de Paul Valéry

https://lletra.uoc.edu/anterior/noms/fcanyameres/html_especials/fcanyameresaltres2.html

Biobibliografia

Biografia

 WEB: A la Viquipèdia

Extensa biografia al web de l'enciclopèdia lliure.

http://ca.wikipedia.org/wiki/Ferran_Canyameres

Bibliografia

 WEB: Què hi ha a la Biblioteca de Catalunya

http://cataleg.bnc.cat/search*cat/?searchtype=a&searcharg=Canyameres+Ferran&sortdropdown=-&searchscope=13&searchscope2=13&SORT=D

 WEB: Què hi ha a les biblioteques universitàries catalanes (CCUC)

http://ccuc.cbuc.cat/search*cat/a?SEARCH=Canyameres+Ferran&sortdropdown=-&searchscope=23

 WEB: Què hi ha a les biblioteques públiques

<http://argus.biblioteques.gencat.cat/iii/encore/search/C|SCanyameres+Ferran|Orightresult|U1?lang=c&at&suite=pearl>

 WEB: Articles de l'autor (Traces)

<http://traces.uab.cat/search?f=author&p=Canyameres%20Ferran%20&sc=1&ln=ca>

 WEB: Articles sobre l'autor (Traces)

http://traces.uab.cat/search?ln=ca&p=Canyameres%2C+Ferran&f=keyword&action_search=Cerca&c=Traces+%3A+base+de+dades+de+llengua+i+literatura+catalanes&sf=&so=d&rm=&rg=10&sc=0&of=hb

Si vols citar aquesta pàgina...

Actualitat literària sobre Ferran Canyameres a LletrA, la literatura catalana a internet (Universitat Oberta de Catalunya)

< <https://lletra.uoc.edu/ca/autor/ferran-canyameres> >

Comentaris sobre l'autor

Crítica

 WEB: L'autor al Corpus Literari Ciutat de Barcelona

Biografia, enllaços i transcripció d'articles sobre Canyameres.

http://www.ducros.cat/corpus/index.php?command=show_news&news_id=353

 WEB: Pàgina de l'AELC

Biografia, publicacions i altres materials.

http://www.escriptors.cat/autors/canyameresf/pagina.php?id_sec=4168

Diversos

 WEB: Vetllada Canyameres

Òmnium Cultural celebra la desena edició del premi de novel·la Ferran Canyameres al Gran Casino de Terrassa.

<http://www.tvterrassa.com/noticies/01/06/13002.html>

 WEB: Diccionari de marina

El diccionari elaborat per Canyameres al catàleg de l'Editorial Pòrtic.

<http://www.grec.net/home/grec/portic/5.htm>

 WEB: XI Premi de novel·la F. Canyameres

Des d'aquí podeu consultar les bases d'aquest premi organitzat per l'Ajuntament de Terrassa.

<http://www.terrassa.org/cultura/cultura/4-1/4-1-1/premis%20literaries/canyameres/canyameres1.htm>

 WEB: Premi de narracions curtes

Des d'aquí també podeu consultar les bases d'aquest altre premi que duu el nom de l'escriptor de Terrassa.

<http://www.terrassa.org/cultura/cultura/4-1/4-1-1/premis%20literaries/canyameres/canyameres2.htm>

 WEB: El llegat documental de Canyameres

Amb el trasllat del llegat de Ferran Canyameres a l'Arxiu Històric Comarcal de Terrassa es pretén facilitar-ne la consulta i millorar-ne la conservació.

<http://www.tvterrassa.com/noticies/00/02/01001.html>